

Akademie věd
České republiky

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

AV ČR

Problém mikroplastů v pitné vodě: možnosti legislativního řešení

JUDr. Hana Müllerová, Ph.D. – Ústav státu a práva AV ČR

Plán příspěvku

1. Právní řád ČR a mikroplasty
2. Chystané kroky na úrovni EU
3. Příklady připravované legislativy v členských státech

Problém mikroplastů z hlediska práva

- Prvotní kontext a impuls: výskyt plastů a mikroplastů v oceánech

Pracovní skupina expertů OSN, 2015:

„Žádný plán na odstraňování již existujícího znečištění nemůže být účinný, pokud nebude zabráněno dalšímu vnikání plastů a mikroplastů do oceánů.“

- Problém má ovšem mnohem širší souvislosti: kvalita povrchových a podzemních vod, čištění odpadních vod, složení výrobků a jejich vlastnosti při používání

Problém mikroplastů z hlediska práva

Co je třeba
právem řešit:

Podoba právní regulace se musí
odvíjet od toho, jak se mikroplasty
do prostředí dostávají:

Akademie věd
České republiky

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

AV ČR

1. Platná česká legislativa a mikroplasty

Platná česká právní úprava:

Všechny dokumenty Předpisy Judikatura Literatura Dokumenty EU

Číslo § budoucí účinné k datu 12.06.2018 zrušené

Autor Druh

Název

Vztah k předpisu Vydán od do

V textu TL

Bohužel, nepovedlo se nám nalézt **žádný dokument**. Možná nastala některá z těchto situací:

> překlep - zkontrolujte, zda je dotaz napsaný správně

Možný prostor pro úpravy je v těchto oblastech:

- A. Stav povrchových a podzemních vod
- B. Čištění odpadních vod
- C. Kvalita pitné vody
- D. Regulace požadavků na výrobky

A) Stav povrchových a podzemních vod: zjišťování, monitorování, evidence

Vodní zákon (č. 254/2001 Sb.) a jeho prováděcí předpisy

- zjišťování jakosti povrchových a podzemních vod včetně jejich ovlivňování lidskou činností; rozsah a způsob zpracování stanoví prováděcí vyhláška
- § 23a Cíle ochrany vod: zamezení vstupu nebezpečných, zvlášt' nebezpečných a jiných závadných látek do těchto vod a zamezení zhoršení stavu všech útvarů těchto vod; odvrácení jakéhokoliv významného a trvajícího vzestupného trendu koncentrace nebezpečných, zvlášt' nebezpečných a jiných závadných látek jako důsledku dopadů lidské činnosti
- Seznamy sledovaných látek stanoví příloha zákona (pro podzemní vody) a prováděcí předpisy (pro povrchové vody), zejm. nařízení vlády č. 401/2015 Sb. o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod

B) Čištění odpadních vod

Vodní zákon, zákon o vodovodech a kanalizacích + prováděcí předpisy (zejm. vyhláška č. 428/2001 Sb.)

- ukazatele a hodnoty přípustného znečištění odpadních vod
- projektování technologických objektů ČOV: požadavky na jakost vyčištěných odpadních vod
- povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových (emisní limity)
- v čistírnách odpadních vod probíhá primární, sekundární, terciární čištění odpadních vod
- tzv. „přiměřené čištění“ = čištění odpadních vod, které zajišťuje ochranu životního prostředí
- při povolování se berou v úvahu BAT

C) Kvalita pitné vody

Zákon o ochraně veřejného zdraví (č. 258/2000 Sb.) a vyhláška o hygienických požadavcích na pitnou a teplou vodu (č. 252/2004 Sb.)

*§ 3 vyhlášky: Pitná voda musí mít takové fyzikálně-chemické vlastnosti, které nepředstavují ohrožení veřejného zdraví. Pitná a teplá voda **nesmí obsahovat** mikroorganismy, parazity a látky jakéhokoliv druhu v počtu nebo koncentraci, které by mohly ohrozit veřejné zdraví. Ukazatele jakosti pitné vody a jejich hygienické limity jsou uvedeny v příloze č. 1.*

nejen seznam konkrétních chem. prvků / látek, ale
též indikátory jako barva, chuť, teplota, pach, PH...

D) Požadavky na výrobky

Záměrné přidávání
mikroplastů do výrobků

Kosmetika: ←

- USA, Kanada, Nový Zéland, V. Británie již zakázaly přidávat mikroplasty do kosmetiky
- Některé státy EU v současnosti takový zákaz připravují
- Současná úprava složení kosmetických přípravků se řídí přímo nařízením EU 1223/2009 → muselo by se řešit zvláštní úpravou
- Jednalo by se o **překážku obchodu** z hlediska pravidel vnitřního trhu EU, proto by byla nutná notifikace a proces podle pravidel „**TRIS**“ (Technical Regulation Information System - směrnice 2015/1535)

Nezamýšlené uvolňování mikroplastů
z výrobků

→ Jak regulovat ???

Akademie věd
České republiky

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

AV ČR

2. Kroky na úrovni EU

Nejnovější vývoj v EU

Leden 2018 – přijata **Evropská strategie pro plasty v oběhovém hospodářství**

„Plasty v oceánech jsou alarmující signál toho, že způsob, jakým jsou v současnosti plasty vyráběny, používány a vyřazovány, škodí životnímu prostředí a ohrožuje zdraví“

- Odvětví plastů je velmi důležité pro evropskou ekonomiku, ale jsou nutné změny v celém řetězci aktérů
- Zahrnuje i mikroplasty: *„Mikroplasty je také třeba sledovat v pitné vodě, kde je jejich dopad na lidské zdraví stále neznámý.“*

Květen 2018 – představen návrh **směrnice o plastech na jedno použití**

Oblasti plánovaných opatření EU podle Strategie pro plasty - výběr

Omezení plastového odpadu

Analýza EK z r. 2017 zkoumala složení předmětů na plážích: 50 % tvořily plastové předměty na jedno použití

- Zvyšující se spotřeba potravin a nápojů „na cestách“

Foto: Øyvind Holmstad, licensed under the Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

- Nutnost přeorientovat **výrobce i spotřebitele** na jiná řešení (podobně jako u regulace igelitových tašek)

 Cotton buds Cutlery, plates,
straws &
stirrers Sticks for
balloons and
balloons Food containers Cups for
beverages Beverage
containers Cigarette butts Bags Crisp
packets/
sweet wrappers Wet wipes and
sanitary items

Plasty na jedno použití

- Návrh směrnice dopadá na 10 typů plastových výrobků (+ lovná zařízení)
 - A. Existuje alternativa → zákaz výrobku (*vatové tyčinky, příbory, talíře, brčka, míchátko*)
 - B. Neexistuje dostupná a cenově přijatelná alternativa → opatření ke snižování spotřeby, sjednocování designu, označování, lepší třídění ad. (*jednorázové nádoby na potraviny, kelímky ad.*)
- Do r. 2025 zajistit sběr 90 % jednorázových plastových lahví na nápoje

Kvalita pitné vody

- Návrh novely směrnice 98/83/EC o kvalitě vody určené k lidské spotřebě
- Spotřeba balené vody může být určitým ukazatelem důvěry spotřebitelů k vodě z kohoutku; přitom cílem novely je **zvyšovat důvěru spotřebitelů v běžnou kohoutkovou vodu a tím snižovat spotřebu balené vody**
- Mikroplasty: nový čl. 8 o hodnocení rizik - monitorování

„Ačkoli mikroplasty nejsou parametrem přímo uvedeným ve Směrnici 98/83/ES, členské státy by měly přijmout veškerá opatření, aby zajistily, že pitná voda nepředstavuje riziko pro lidské zdraví. Je tedy na členském státě, aby rozhodl o vhodných opatřeních (...)“

Výroba plastových obalů

- Do r. 2025 cíl recyklovat min. 55 % plastových obalů
- **Vyrábět obaly tak, aby byly snáze a efektivněji recyklovatelné: složení a design obalů**
- Rozšířená odpovědnost výrobců (vytvoření fondu)

**LEPŠÍ PRODUKTOVÝ DESIGN
USNADŇUJE RECYKLACI PLASTŮ**

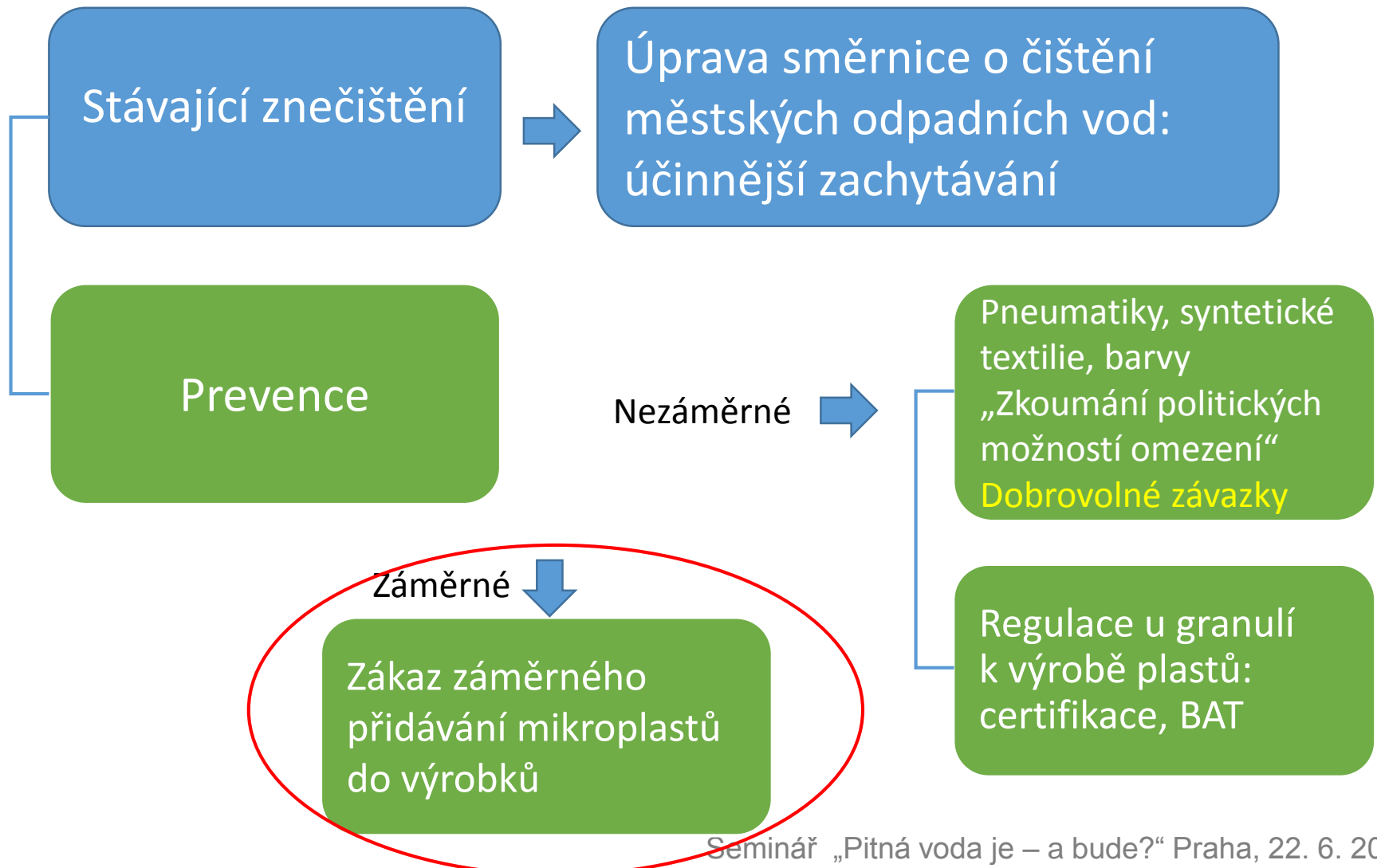
**Úspora 77-120
EUR na
každou tunu
shromážděného
plastového
odpadu**

Zdroj: Ellen MacArthur Foundation (2016)

Čištění městských odpadních vod

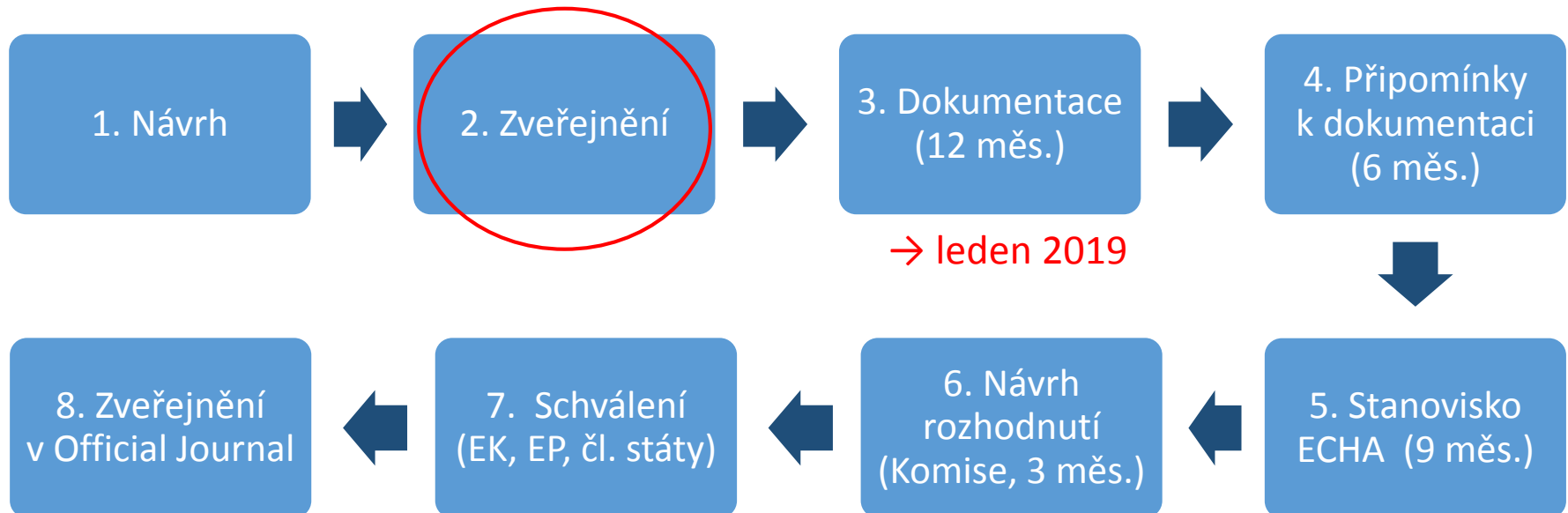
- Připravuje se novelizace směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod
- **Účinnější zachytávání a odstraňování mikroplastů** jako jeden z bodů k řešení novelizací
- Podklad: norská studie zkoumající výskyt mikroplastů v kalu z čistíren odpadních vod v závislosti na použité technologii (2017)

Mikroplasty

Zákaz záměrného přidávání mikroplastů do výrobků – postup na úrovni EU

- Možnosti: legislativa o kosmetických přípravcích x **REACH** (Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals)
- Chce-li právo EU zakázat výrobu / uvádění na trh určité látky škodící zdraví nebo živ. prostředí, musí předcházet procedura REACH = náročné, trvá dlouho:

3. Mikroplasty v kosmetice – úroveň členských států

Zákaz přidávat mikroplasty („*microbeads*“) do kosmetických přípravků

- Již platí: USA, Kanada, Nový Zéland, Velká Británie (leden 2018 výroba, červenec 2018 i prodej)
- Proces zahájily: Švédsko, Belgie, Francie, Itálie

Směrnice TRIS

(Technical Regulation Information System, č. 2015/1535)

- Pokud členský stát chce zavést technický předpis, který bude omezovat výrobky a tím bude překážkou obchodu:
- lze pouze z důvodu veřejného zájmu
 - je nutné projít procedurou zavedenou směrnicí TRIS

Podoba chystané úpravy:

Švédsko	Vyhláška o chem. výrobcích: § 4a Na trh je zakázáno dodávat kosmetický přípravek, který je určen k opláchnutí nebo vyplnutí po použití na hlavě, vlasech, sliznicích nebo zubech a obsahuje mikroplasty, které byly přidány za účelem vyčištění, odloupení nebo vyhlazení.
Francie	Dekret o zákazu uvádění na trh kosmetických prostředků, které se oplachují, k použití pro peeling nebo čištění obsahujících pevné částice plastických hmot.
Itálie	Nařízení o zákazu výroby a uvádění vatových tyčinek z plastu nebo z jakéhokoli biologicky nerozložitelného a nekompostovatelného materiálu na trh; zákaz uvádění odlupovacích kosmetických přípravků, které se oplachují, nebo detergentů obsahujících mikroplasty na trh.
Belgie	Návrh dohody odvětví na podporu nahrazení mikroplastů ve spotřebních výrobcích (mezi státem a belg. sdružením pro výrobce a distributory kosmetiky, výrobků na čištění a údržbu, lepidel, tmelů, biocidů a aerosolů) Účel dohody – nahrazení mikroplastů ve spotřebních výrobcích, a to v kosmetice do 31. 12. 2019.

Závěry pro ČR?

Akademie věd
České republiky

ŮSTAV	STĀTU
A	PRĀVA

AV ČR

Děkuji za pozornost!

mullerova@ilaw.cas.cz